

ÅRSPLAN DEL 2, PROGRESJONSPLAN FOR FAG- OG SATSNINGSOMRÅDER KONGLEVEIEN BARNEHAGE 2023/2024

Barnehagen skal planlegge og tilrettelegge for progresjon i barnehagens innhold for alle barn (Rammeplanen 2017, s. 44).

Progresjonsplanen beskriver hvordan barnehagen arbeider med fag- og fokusområdene som er beskrevet i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, på de ulike alders- og utviklingsnivåer. Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang (Rammeplanen 2017)

Fagområdene vil sjelden opptre isolert, men for å sikre at alle fagområder integreres i det pedagogiske arbeidet, har vi et felles årshjul for fag- og fokusområder. Flere områder vil ofte være representert samtidig i det pedagogiske arbeidet og i forbindelse med hverdagsaktiviteter på avdelingene.

Progresjonsplanen beskriver både hvordan samme aktivitet kan tilrettelegges ulikt for de forskjellige alders- og utviklingstrinn og hvordan de ulike alderstrinn kan delta i aktiviteter spesielt tilpasset for seg. Aldersinndelte grupper på tvers av avdelingene er én av flere tilrettelagte aktiviteter tilpasset de ulike aldersgruppene. Det utarbeides egne pedagogiske planer for aldersinndelte grupper. Alt arbeid med fag- og fokusområder har samme overordnede mål:

- Sammen i lek og læring!
- Barna skal få erfaringer som støtter dem i utviklingen av grunnleggende kunnskaper og ferdigheter(basiskompetanse)
- Personalet skal støtte barnets nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter

Foto:Goboken

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>KOMMUNIKASJON SPRÅK OG TEKST</p> <p><i>Mål; Hvert enkelt barn skal få erfaring med språket i samspill med andre barn og voksne.</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> *Les sammen med barna så ofte du kan!! Bruk pekebøker, billedbøker og bøker med lite tekst * Ha samtalen i fokus! *Vær der barna er- gjerne på gulvet * Lytt til barnet, og gi barnet tid til å fortelle! Barn uten ord har også mye å fortelle * Gjenta gjerne det du tror barnet har sagt og still oppfølgende og åpne spørsmål *Språk er mer enn ord, hver bevisst på kroppsspråket ditt *Følg opp barnas initiativ *Lek med lyd *Syng sammen med barna så ofte du kan *Bruk bevegelsessanger *Bruk språket aktivt ved å sette ord på gjenstander og hendelser *Dramatiser enkle historier, eventyr/rim, regler og sanger gjennom bruk av dukker og konkrete(Snakkepakken) *Bruk fotografier av barna i lek og samhandling som støtte i samtaler *Gi enkle individuelle beskjeder («Kan du sette skoene under benken?») *Bruk I-pad og PC for vise at man kan bruke disse verktøyene til å søke informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> *Les sammen med barna så ofte du kan!! Bruk bøker med bilder og tekst * Ha samtalen i fokus! Vær nysgjerrig * Lytt til barnet, og gi barnet tid til å fortelle *Hjelp barna til å lytte til hverandre *Vær der barna er- delta aktivt i lek og samspill *Hvis barnet har et annet morsmål enn norsk; vær nysgjerrig på barnets morsmål. Lån bøker på barnets morsmål på biblioteket *Gjenta riktig ordlyd og setninger uten å korrigere *Vær med på dramatisering av historier, og eventyr/ rim, regler og sanger *Hjelp barna til å sette ord på følelser og bruke språket til å løse opp i uenighet og konflikter *Lek med lyd og rytme i språket *Vær oppmerksom på de stille barna, og finn ut om og hvordan du kan invitere dem med i samtalen *Gi enkle kollektive beskjeder(« Alle må gå å sette seg») *Snakk om fellesopplevelser/turer både i fremtid og fortid *Bruk I-pad og PC i jakten på språkopplevelser 	<ul style="list-style-type: none"> *Les for og sammen med barna så ofte du kan! Bruk bøker med mer tekst- gjerne fortsettelsesbøker * Ha samtalen i fokus! Ta deg tid til å snakke med barna *Vær der hvor barna er *Lek med lyd, rytme, tøyseord, rim og regler. Synliggjør sammenheng mellom verbalspråk og skriftspråk * Snakk om- og reflekter sammen med barna rundt handlingen i bøker og andre tekster som sangtekster, rim og regler *Lek med språket, lag tøyseord eller sammensatte ord, undre deg over like/ ulikelyder lyder eller sammensatte ord. *Bruk rim og regler så ofte du kan, f.eks når du er sammen med barna på tur eller på huska. *Sammenlign bokstaver i navn og i ord * Skriftliggjør ord og begreper. Skriv ned det barna forteller og les det for dem etterpå. Heng opp lapper som navngir konkrete ting i bhg (DØR på døra) * Lek med bokstaver- bruk for eksempel pinner eller klosser til å lage bokstaver * La barna «leke- skrive» uten å korrigere dem *Gi kollektive beskjeder*Involver barna i planlegging av aktiviteter og turer *Snakk om opplevelser, aktiviteter og turer i etterkant(gjenkalling) *La barna bruke I-pad og PC til utforsking av språk

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE</p> <p><i>Mål: Hvert enkelt barn skal erfare allsidig fysisk aktivitet i lek, hverdagssituasjoner og tilrettelagte aktiviteter inne og ute!</i></p> <p><i>Sunn mat og gode måltider er viktig for trivsel, utvikling, mestring og glede!</i></p> <p><i>Barnehagen har egen plan for sunn mat og gode måltider!</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> * God helse handler om trivsel og opplevelsen av å være inkludert. Møt barnet med vennlighet og oppmerksomhet *Hjelp barnet med å bli kjent med seg selv og sin egen kropp ved å benevne de ulike kroppsdelene *Hjelp barnet inn i lek - og samhandling *Legg til rette for grovmotoriske aktiviteter og lek som kan inkludere flere barn * Bidra til hyggelige måltider med sunn mat og god tid *Hjelp barnet å bli kjent med seg selv og sin egen kropp gjennom å benevne kroppsdelene i påklednings- og stellesituasjoner *Små barn trenger voksne som hjelper dem i gang. Vær aktiv sammen med barna i uteleken i all slags vær, til alle årstider *Legg til rette for kroppslig lek inne og ute; klatre, krype, krabbe, hoppe, løpe *Bruk bevegelse til musikk * Legg til rette for hviling eller soving hver dag *Ha fokus på hygiene- særlig håndvask og renslighet ved måltider og bleieskift 	<ul style="list-style-type: none"> *Legg til rette for trivsel og utvikling av gode relasjoner gjennom gode fellesopplevelser ute og inne *Delta aktivt i barnas lek ute og inne *Hjelp barn til å utvikle gode relasjoner. Vær tett på barna og veiled dem når uenighet oppstår *Hjelp barnet til å utvikle en begynnende forståelse for egne og andres kroppslige signaler og grenser *Planlegg og gjennomfør lek og aktiviteter som gir bevegelse og glede over å kunne mestre *Oppmuntre barna til å strekke seg/tøye egne grenser *Legg til rette for gode naturopplevelser. Naturen kan være et rekreasjonssted også for barn *La barna få oppleve mulighet for variert bevegelse i naturen *Legg til rette for kroppslig aktivitet inne og ute. La barna øve på å hoppe, hinke, løpe, klatre, krype og balansere *Variasjon mellom hvile, stille aktiviteter og kroppslige aktiviteter * Sett av tid til - og oppmuntre barna til selvstendighet i hverdagssituasjoner * Bevegelsesleker til musikk 	<ul style="list-style-type: none"> *Legg til rette for trivsel gjennom regel- og ringleker og andre aktiviteter på lekeplassen hvor alle barna kan delta på en likeverdig måte *Legg til rette for kroppslige aktiviteter inne og ute. Hjelp barna å øve på å hoppe, hinke, løpe, balansere, klatre, ta imot- og kaste ball *Legg til rette for risikofyllt lek og oppmuntre barna til å tøye egne grenser *Legg til rette for at barna kan øve seg på å ta ansvar for seg selv og sine ting på tur. Legg vekt på at barnet skal oppleve mestring *Hjelp barna til å øve på selvstendighet ved måltider, i av- og påkledning og ved toalettbesøk *Legg til rette for rolige aktiviteter hvor barnet kan få hvile seg og konsentrere seg over litt tid *Bruk Mini-Røris og andre bevegelsesleker hvor barna kan øve på å følge instruksjoner og regler, inne og ute *Oppmuntre og hjelp barna til å øve på selvstendighet (valg av påkledning, toalettbesøk/ta initiativ til lek og aktiviteter og la de vare over en periode/hente frem materiell/rydding) *Gi barna erfaring med ulike ring- og regelleker som åpner opp for at mange(alle) kan delta

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
 <p>NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI</p> <p><i>Mål; Barnet skal få erfaring med naturens mangfold</i></p> <p>Barnehagens fellesfokus innenfor fagområdet er;</p> <p>*Sammen i det magiske uterommet!</p> <p><i>*Fra jord til bord, *På lag med naturen</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> *Ukentlige turer i nærmiljøet *Vær aktiv i uteleken og på tur! Aktive voksne er gode rollemodeller *Støtt barnet i nysgjerrighet, undring og utforskning *La barna oppleve naturen gjennom sanseinntrykk; se, lytte, føle, lukte *Fotografer barna i aktiviteter og samspill.. Bruk fotografier som støtte i samtale etterpå *Gi barna erfaringer med digitale verktøy som I-pad, fotoapparat, printer *La barna erfare sammenhengen mellom å så og høste *La barna spise fra barnehagens egendyrkede mat *Bruk barnehagens kjennetegn for god praksis 	<ul style="list-style-type: none"> *Ukentlige turer i skogen og nærmiljøet *Legg til rette for gode naturopplevelser med fokus på glede og samhandling *Gjør barna oppmerksomme på plante- og dyrelivet i barnehagens nærrområde (blomster, trær, fugler, hunder, katter, insekter, mark) *Still åpne spørsmål. La barnet få tid til å tenke seg om og til å finne - og se sammenhenger i naturen *Gi barna erfaringer med hvordan de kan bidra til å ta vare på naturen. Bruk kildesortering *Vær bevisst på å formidle gode holdninger til egendyrket mat *Gi barna erfaringer med å sanke bær og sopp i naturen *La barna ta aktivt del i arbeidet med barnehagens kjøkkenhage og oppmuntre dem til å spise egendyrket mat *Vær en god rollemodell for ivaretagelse av naturen *Eksperimenter med vann (fryser til is/smelter) *Bruk naturmateriale som lek- eller formingsmateriale *Legg til rette for bruk av IKT i barnehagen 	<ul style="list-style-type: none"> *Ukentlige turer i skogen, til sjøen eller til andre steder på Nesodden gjennom hele året *La barna ta aktivt del i arbeidet med prosjektet «Fra jord til bord» *Lytt til barnas kunnskaper og følg opp ved å stille åpne spørsmål som kan hjelpe dem med å forstå sammenhenger i naturen *Legg til rette for videreutvikling av barnas kunnskap om naturen. Søk informasjon om planter og dyr i bøker og på internett sammen med barna *Følg med på om det skjer noe i barnehagens fuglekasser og insektshotell *Undersøk plante- og dyrelivet i barnehagens nærrområde. Ta med forstørrelsesglass, bokser, og annet egnet utstyr *Ta med fagbøker ut! Finn svar på spørsmål sammen med barna *La barna dokumentere gjennom fotografering *La barna få erfaringer med bruk av ulike verktøy(spikkekniv, høvel, hammer mm) *Følg opp barnas initiativ! *Gjennomfør fysikk- og kjemiekspesimenter *La barna få erfaring med ulike tekniske leker/ gjenstander

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>NÆRMILJØ OG SAMFUNN Mål; <i>Barnet skal bli kjent med nærmiljøet ut i fra eget utviklingsnivå!</i></p> <p><i>Barnet skal møte og oppfordres til anerkjennelse for forskjellighet og mangfold (demokratifremmende praksis).</i></p> <p><i>Barnet skal erfare at deres innspill i hverdagen tas på alvor(medbestemmelse).</i></p> <p><i>Barnehagens fellesfokus innenfor fagområdet er; Sammen i lek og læring!</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> *Vær bevisst på valgene du tar på vegne av barna * Barnet skal støttes og oppmuntres til å gi uttrykk for egne behov, interesser, tanker og meninger *Barnet skal støttes og oppmuntres til å ta hensyn til de andre barna *Avdelingen skal være innredet etter barnegruppens behov *Flere av samme leke. Leker tilgjengelig for barna *Gå på tur i barnehagens umiddelbare nærmiljø- gjerne rett utenfor gjerdet * Hjelp barna til å se at alle er forskjellige *Anerkjenn forskjellighet 	<ul style="list-style-type: none"> *Følg opp barnas innspill og ønsker i planlegging og gjennomføring av aktiviteter *Vær interessert i hva barna tenker og mener- still spørsmål og lytt til svarene * Barnet skal støttes i videreutvikling av sin evne til å gi uttrykk for egne behov, interesser, tanker og meninger *Barnet skal støttes og oppmuntres til å ta hensyn til de andre barna *Veilede barna i samspill og lek med fokus på å anerkjenne forskjellighet *Avdelingen skal være innredet etter barnegruppens behov *Flere av samme leke, rikelig med utstyr til rollelek *Tegnesaker, spill og konstruksjonsleker tilgjengelig for barna *Utforske nærmiljøet. Hvor bor barna? Hva finnes i vårt nærmiljø? 	<ul style="list-style-type: none"> *Gi rom for å la barna involveres i planlegging av lek og aktiviteter *Løft frem at forskjellige meninger kan skape ny forståelse og gode løsninger *Løft frem barnas perspektiver. Bruk gjenkalling; snakk om hva barna har opplevd eller gjort *Involver barna i valg av dokumentasjon fra de ulike aktivitetene *Vis at du anerkjenner forskjellighet og mangfold *Bli kjent på Nesodden. Sett deg inn i Nesoddens historie - det er din oppgave å formidle videre til barna *Gå på turer, f.eks deler av kyststien. Barna skal erfare og få kunnskap om at vi bor på en halvøy * Barna skal få kunnskap om deler av Nesoddens lokalhistorie. Dra på tur til steder av historisk eller kulturell betydning, for eksempel husmannsplassen Langemyr *Veiled barna i samspill og lek med fokus på å anerkjenne forskjellighet

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>ANTALL, ROM OG FORM Mål: Barnet skal få erfaring med matematiske begreper og sammenhenger gjennom hverdagsaktiviteter!</p> <p>Barnehagens fellesfokus innenfor fagområdet er;</p> <p>*Sammen i lek og læring!</p>	<ul style="list-style-type: none"> *La barna få bruke kroppen til å få en begynnende romforståelse (finne frem, orientere seg i rommet) *La barna bruke kroppen til å gjøre seg kjent med matematiske begreper som; over, under, bak, foran, ved siden av(plasseringsord) *La barna få erfaring med matematiske begreper som; liten/minst, mellomst stor/størst gjennom bruk av konkreter(Snakkepakken) *La barna finne eller peke på for eksempel den minste bukken Bruse/den mellomste/den største. Bruk denne aktiviteten både inne og ute *La det gå sport i å være med å sortere og rydde *Legg til rette for at avdelingen har tydelig merkede kasser/kurver eller faste plasser for de forskjellige lekene/materialene *Kategorisering er matematikk! La barna sortere leker i merkede kasser *Hjelp barna å øve på å bruke tallord (Telle til tre sammen, før vi setter oss ned) *Gi barna erfaring med matematiske begreper som; sirkel, trekant, rektangel, sylinder *Bruk enkle puslespill 	<ul style="list-style-type: none"> *Vis entusiasme i utforskning av- eller i lek med tall og former. Entusiastiske voksne er gode rollemodeller *La barna bruke kroppen til å erfare matematiske begreper som; over, under, bak, foran, ved siden av(plasseringsord) *Fokus på ulike mønstre gjennom forming og lekemateriell, for eksempel perling *Ta initiativ til å spille spill med barna *Puslespill med flere brikker og større vanskelighetsgrad. Finne riktig form på brikken *Andre enkle spill som Lotto eller Memory *Gi barna erfaring med matematiske begreper som; sirkel, trekant, rektangel, sylinder. Bruk tegning, klipp ut former, bruk klosser og annet konstruksjonsmateriell *Bruk telleregler- og sanger (Ellinga, vellinga....) *Hjelp barna å øve på telleramsen (1-10) *Hjelp barna å øve på par-kobling (telle og peke på én og én gjenstand). Bruk gjerne kuleramme *Borddekking er matematikk! La barna finne frem og dekke på like antall kopper og kniver til antall tallerkener 	<ul style="list-style-type: none"> *Vær bevisst på hvilke matematiske begreper du bruker sammen med barna *Gi barna erfaring med ulike måleredskaper (måle lengde, høyde, desiliter og liter) *Gi barna erfaring med matematiske begreper som; sirkel, trekant, rektangel, sylinder *Hjelp barna å øve på å se antall. Bruk gjerne terningspill *La barna delta i- og ta ansvaret for borddekking *Hjelp barna til å øve på å kategorisere. Bruk gjerne spill *Matematikk er å løse oppgaver og finne løsninger! La barna løse oppgaver som for eksempel å bygge en hytte Hjelp dem til å begrunne og forklare, resonnere og trekke logiske slutninger *Still åpne spørsmål. La barna få tid til å tenke seg om. La barnet finne svar og løsninger *Hjelp barna å øve på-og forstå fortid, nåtid og fremtid. Snakk om «i går», «i dag» og «i morgen» *Ta frem puslespill med flere brikker og større vanskelighetsgrad. Sitt sammen med barna som trenger oppmuntring og støtte for å fullføre puslespillet *Hjelp barna å øve på og se antall. Bruk spill med terninger og kuleramme

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>KUNST, KULTUR OG KREATIVITET</p> <p><i>Mål: Barnet skal få erfaring med forskjellige materialer og estetiske uttrykksformer med fokus på prosessen og ikke resultatet</i></p> <p>Barnehagens fellesfokus innenfor fagområdet er;</p> <p>*Sammen i det magiske uterommet!</p>	<ul style="list-style-type: none"> *Dramatisering med dukker eller gjennom rollelek *Lett tilgjengelig utkleddingstøy og lekemateriell *Voksne dramatiserer bøker/eventyr *Fokus på farger og former *Gi barna erfaring med ulike formingsmaterialer som f.eks maling, plastelina, trolledeig, naturmateriale gjennom sansene (berøring med fingrene, smake på, lukte på, lytte til...) *Sang og musikk! Enkle barnesanger. La barna få erfaring med ulike instrumenter *La barna bli kjent med musikk fra ulike kulturer *La barna delta i de ulike tradisjoner og høytider i barnehagen 	<ul style="list-style-type: none"> *Kreative voksne er gode rollemodeller! Ta aktivt del i barnas rollelek. Vær med når voksne dramatiserer bøker eller eventyr for barna * Ha et bevisst forhold til innredning av avdelingen. Bøker, bilder, tegnesaker, maling, musikk, utkleddingstøy skal være tilgjengelig for barna' *Gi barna erfaring med forskjellige materialer og ulike teknikker innenfor tegning, maling, modellering, liming, klipping. Bruk gjerne naturmateriale eller gjenbruksmateriale *Sang og musikk! Barnesanger og instrumenter. Lytte til musikk fra ulike kulturer og sjangre *Bevegelse til musikk. Dans og enkle bevegelsesleker *La barna delta i forberedelsene til markering av barnehagens ulike tradisjoner og høytider *Ha fokus på prosess *Følg opp barnas initiativ *Løft frem og synliggjør barnas estetiske uttrykk! (hvis barnet samtykker) 	<ul style="list-style-type: none"> *Legg til rette for videreutvikling av rolleleken. La barna få leke teater eller sirkus *Utkleddingstøy og annen lekerekvisita skal være tilgjengelig for barna *Hjelp barna å skjerme og respektere leken *Gi barna erfaring med ulike kunstneriske uttrykksformer *Fokus på naturen som arena for kunst og estetiske opplevelser *Oppmuntre barna til å tegne/male/modellere etter konkrete oppgaver *Bevegelse til musikk fra ulike kulturer og sjangre. Ulike danseformer *La barna ta aktivt del i forberedelser og gjennomføring av markeringer av barnehagens ulike tradisjoner og høytider

FAGOMRÅDENE	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI</p> <p><i>Mål: Barnet skal møte og oppfordres til undring og tekning, samtaler og fortellinger om hverandres bakgrunn og forskjellighet</i></p> <p>Barnehagens fellesfokus innenfor fagområdet er;</p> <p><i>Et inkluderende miljø med plass til det enkelte barnet!</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> *Vær nysgjerrig og undrendel! Nysgjerrige og undrende voksne er gode rollemodeller *Fokus på vennskap *Barna oppmuntres til å trøste og vise omsorg for både mennesker og dyr *Fokus på egne og andres følelser (glad, lei seg, sint...) *Markering av religiøse høytider og andre tradisjoner *Støtt barnets nysgjerrighet, undring og utforskning *Hjelp barna i konfliktsituasjoner. Ha fokus på løsning- ikke plasser ansvar og skyld 	<ul style="list-style-type: none"> *Vær en god rollemodell; Møt barn og voksne med nysgjerrighet og interesse *Ta initiativ til å bli bedre kjent *Anerkjenn den andres følelser og opplevelser *Vis respekt for den andres grenser *Bruk litteratur, fortellinger og dramatisering (rollespill og Snakkepakken) til å snakke med barna om vennskap *Tilrettelegging for utvikling av gode relasjoner og vennskap gjennom gode fellesopplevelser *Venner får være sammen *Tilrettelegging for vennskap på tvers av avdelinger (aldersdelte grupper, besøke hverandre på tvers) *Hjelp barna å øve på å vente på sin tur/dele med andre *Hjelp barna å se på forskjellighet som noe positivt *Bruk barnelitteratur og fotografier om forskjellighet, følelser, identitet, grunnleggende verdier, og religiøse høytider som utgangspunkt for samtaler *Still åpne spørsmål. La barnet få tid til å tenke seg om. La barnet finne svar og løsninger 	<ul style="list-style-type: none"> *Fokus på mangfold og inkludering i aktiviteter og i samlingsstunder *Omsorg i dialogen. Hvordan snakker vi med hverandre? Må venner alltid si ja til hverandre? *Hva er en god venn? Reflekter sammen med barna med utgangspunkt i hendelser, barnelitteratur, fotografier eller praksisfortellinger *Hjelp barna å øve å vente på sin tur/dele med andre, kjenne på og regulere egne behov/se andres behov *Markering av religiøse høytider *Julevandring i Skolefald kirke. Barna deltar i rollespill om juleevangeliet *Markering av Lucia i barnehagen og på Tangenten. Barna går i tog *Gi rom for - og forsøk å motivere barna til filosofiske samtaler seg i mellom *Gjennomfør samtaler hvor målet ikke nødvendigvis å finne riktige svar men å reflektere sammen

Satsningsområde	1-2 år	3-4 år	5-6 år
<p>LEK OG SAMSPILL Sosial kompetanse</p> <p><i>Mål; Barnet skal få erfaringer med hvordan de kan delta i lek og samspill på en god måte for seg selv og andre</i></p> <p><i>Barnehagens fellesfokus innenfor satsningsområdet;</i></p> <p><i>Et inkluderende miljø med plass til hvert enkelt barn!</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> *Vær en god rollemodell; vær vennlig og nysgjerrig i ditt møte med barn og voksne * Legg til rette for at barna får oppleve fellesskap i små og større grupper * Hjelp barna å øve på å dele, vente på tur, turtaking * Hjelp barna å bli kjent med ulike lekemateriell og ulike typer lek *Gjør det spennende å utforske rommene inne og lekeklassen ute * Hjelp barna til en begynnende forståelse av «jeg» og «den andre», egne og andres grenser og behov * Legg til rette for utvikling av gode relasjoner og vennskap. La barna som søker mot hverandre sitte ved siden av hverandre ved måltid og i samlingsstund * Hjelp barna å mestre samspill med andre * Organiser rom, tid og materialer med fokus på å inspirere til ulike typer samspill og lek *Bruk barnehagens kjennetegn for god praksis 	<ul style="list-style-type: none"> * Vær en aktivt tilstedeværende voksen i lek - og aktiviteter * Vær en god rollemodell. Inviter barna med deg i lek og samhandling * Legg til rette for gode felles opplevelser *Hjelp barna å forstå hva det vil si å være en god venn *Hjelp barna å inkludere hverandre i leken *Ha en åpen tilnærming til barn som er uenige eller i konflikt; «Hva skjer her?» «Trenger dere hjelp?» «Hvordan kan vi løse dette?» * Hjelp barna til en oppklaring som kan føre til forsoning *Hjelp barna til å finne felles fokus i lek eller aktivitet for å gå videre etter uenighet eller konflikt der du ser at det er mulig * Hjelp barna til å sette ord på følelser og til å bearbeide følelser gjennom samtale *Tilrettelegg for ulike typer lek ute og inne *Vær oppmerksom på de stille barna, og finn ut om og hvordan du kan invitere dem med i lek og aktivitet 	<ul style="list-style-type: none"> * Vær en aktivt tilstedeværende voksen i lek og aktiviteter. Veiled barna ved behov * Støtt og følg opp barnas initiativ til samspill og lek *Vær aktivt deltakende der det er nødvendig. Trekk deg ut av aktiviteten eller leken hvis du ser at barna er i godt samspill og god flyt uten din støtte, men hold deg alltid i nærheten *Veilede og oppmuntre barna til å ha respekt for andre barns lek *Oppmuntre og vis barna hvordan de kan lese andres kroppslige signaler *Hjelp barna å øve på å regulere egne følelser *Hjelp barna å respektere hverandres ulikheter og grenser *Gi barna erfaring med å følge lekens regler *Støtt og oppmuntre barna til å løse oppgaver sammen *Veiled barna i samspill og lek med fokus på å anerkjenne forskjellighet

